

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De custodia cellæ. Cap. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

cum magno feruore, cum magna reuerentia affilte. Atlas enim illi eidem sacrificio, quod Christus in ara crucis obtulit Patri. Atlas illi Domino, ad cuius presentiam, immo & ad cuius nominis inuocatione celestia, terrestria, & infera genuflectunt. Atlas inter caelestes spiritus, qui ad laudandum & honorandum Dominum cum ingenti exultatione descendunt: quidni reuerenter te habeas, & omnia deuotionis & attentionis impedimenta reiciias? Per manus Sacerdotis tu quoque Domino incurrentium sacrificium offers, & multa à Deo petis tum temporalia tum spiritalia subsidia. Vide an deceat summo Regi irreuerenter sacrificium offerre, & necessaria ad vitam presentem & futuram tepidè postulare? Ad hanc autem reuerentiam pertinet, vt eo tempore nihil alienum à Domino cogites, nihil omnino loquaris, non huc illucque circumspectas, sed oculos demissos, aut decenter in eo, quod efficitur, fixos habeas, non immodestè iussas, aut expuas, non indecenter perstrepas, sed in omnibus quietè & modestè te geras. Ad quod facit, quod Celsarius Cisterciensis monachus scribit: Beatum scilicet Ambrosium plebem suam monere solitum, vt à iussi, & omni inquietudine temperaret, ne quoquo modo Sacerdotem verba canonis recitantem, & sacrificium offerentem impedi-
 rent. Est etiam huius reuerentia pars, vt quando genuflectendum est, genuflectas; quando standum est, rectus & non inclinatus, nec sedens stes: & Ecclesia, aut tui ordinis ceremonias sanctè in situtas obserues.

Ad fugiendam verò distractionem, & habendam mentis deuotionem, opto tibi dari, vt vnum ex his quæ dicemus, eligas, vel nunc vnum, nunc aliud ad augmentum feruoris assumes. In primis enim poteris meditari ea quæ partibus Missæ signantur, vt in introitu, desideria antiquorum Patrum in limbo detentorum, Messie aduentum expectantium, in voce, Kyrie eleison, nouis repetita, inuocationem Trinitatis, à qua misericordiam postulamus: in hymno gloriæ, eam, quam Angeli Domino in eius natali cecinerunt, quando hominibus pacem annunciauerunt: & sic in cæteris, quæ ex libris Ecclesiasticis, qui nusquam non habentur, poteris intelligere. Deinde, si hoc longum aut prolixum tibi videatur, Missam consideratione tua in quatuor partes diuide: Primam, vsque ad oblationem, in qua confessio fit, & preces, ac doctrina Apostolica & Euangelica, & Symbolum alta voce recitatur, attentè audi: & si non ministras, vbi respondendum est Sacerdoti, submissè responde. In secunda, ab oblatione panis & vini vsque ad consecrationem, aduentum Angelorum & quasi ingressum aulicorum celestium, qui venient Domino sunt astaturi, meditare, & coram magnatibus celestibus pusillus ex terra contremisce. In tertia, à consecratione vsque ad tempus proximum communioni, sacrificium illud tremendum Patri offer, tibi & tuis necessaria pete, & cor tuum in conspectu tui Conditoris effunde. In quarta, à communionem vsque ad finem, emundationem ab omni peccato, & virtutum ornatum pete, & desideria Christum suscipiendi, si tibi concessum esset, accende. Tandem poteris per has quatuor partes aliqua mysteria ex passione Domini meditari, & dum Sacerdos secretò orat, vocalem aliquam orationem attentè recitare, vel alio modo, prout Deus inspirauerit, tuam mentem exercere. Id solum, quemcumque modum teneas, nitaris oportet, ne ibi aut irreuerenter distractus, aut tepidè in deuotus astes, ita vt nullum aut modicum fructum ex Missæ auditione decerpas, & ex tam magnifico conuiuio tu solus famelicus & sitibundus decedas.

Celsarius
lib. 9. de
miraculis,
lib. 6. 30.

A De Custodia cellæ.
CAPVT X.

VDI TA Missa, cui, vt plurimum post matutinam orationem, assistimus, nisi necessitas aut charitas aliud agendum suadeat, propra ad cellam tuam, in eaque, prout statim dicemus, bene occupatus mane, & amicam dulcissimam, aut sponsam charissimam, nunquam sine causa derelinque. Mira sunt, quæ à sanctis Patribus de cella dicuntur; ego, vt te ad eius amorem alliciam, vnam aut alteram sententiam eorum in medium proferam. Bernardus sic ait: Cæli & cellæ habitatio cognata est: quia cælum & cella adinuicem videntur aliquam habere cognationem nominis, sic & pietatis. A celando, enim cælum & cella nomen habere videntur: & quod celatur in cælis, hoc & in cellis; quod geritur in cælis, hoc & in cellis. Quidnam est hoc? vacare Deo, frui Deo: à cella enim sæpe in cælum ascenditur, vix autem vnquam à cella in infernum descenditur. Moriens enim vix aut nunquam aliquis à cella in infernum descendit: quia vix vnquam aliquis nisi in cælo prædestinatus, in ea vsque ad mortem perlitit. Thomas à Campis multa variis locis in cellæ commendationem scripsit, ex quibus vnum tantum citabo. Bona cella, inquit, nequeunt sufficienter explicari, sicut nec detrimenta extravaganium. Custos cellæ, custos est linguæ, non audit detractiones, non percipit rumores, non videt vanitates, non trahitur ad leuitates. Bonus cellita aut legit, aut orat, aut gemit, aut meditatur, aut scribit, aut corrigit libros, aut aliquid aliud boni operatur. Bonus cellita, cuius est cæli, amicus Dei, focus Beatorum Angelorum, cognitor secretorum, inspector superiorum, victor tentationum, expulsor dæmonum, bellator vitiorum, contemptor mundanorum, neglector curarum, possessor quietis, obtentor pacis, amator scripturarum, speculator veritatis, gustator puritatis, continuator orationis, collector sanctæ meditationis, & destructor omnis euagationis. Cogita Deum, & te solum esse in mundo, & habebis magnam requiem in corde tuo. Memento quia Angelus inuenit Mariam in camera orantem, non foris cum hominibus loquentem. Nam qui appetit celestia secreta cognoscere, oportet eum ab hominibus elongari. Sic enim Moyses fecit, qui relictis hominum turbis, mansit solus cum Domino in monte, vt legem Domini suscipere mereretur. Hæc ille. Sed si alios omitam, certè verba Ambrosij luculentissima non possum prætere: Hic sanctus Pater ad Sabinum scribens, sic ait: Nunquam enim minùs solus sum quam cum solus esse videor, nec minùs otiosus quam cum otiosus. Certè pro arbitrio arcesso quos volo, atque adiungo mihi quos magis diligo, aut quos aptiores arbitror, nemo interpellat, nemo interpolat. Tunc ergo te magis teneo, & de Scripturis confero, & prolixiorem simul sermonem serimus. Sola erat Maria & loquebatur cum angelo. Sola erat quando superuenit in eam Spiritus sanctus, & virtus Altissimi obumbravit eam. Sola erat, & operata est mundi salutem, & concepit redemptorem vniuersorum. Solus erat Petrus, & totum per orbem consecrandarum gentium cognouit mysteria. Solus erat Adam, & non est præuaricatus, quia mens eius adhebat Deo: postquam verò ei mulier adiuncta est, non potuit inherere mandatis celestibus, & ideo se abscondebat, quando Deus deambulabat in paradiso: & nunc deambulat in paradiso Deus, quando diuinas scripturas

The. à
Camp.
lib. 1. de
distrib.
claus. c.
7.

Lucæ 1.

Exod. 19.

Amb. ad
Sabi. epist.
91.

Lucæ 1.

Act. 10.
Gen. 2.
3.

lego. Et quibusdam interpositis addit: Liquer igitur ex his, quia cum soli nos sumus, tunc nos offerimus Deo, tunc mentem ei nostram aperimus, tunc amicum fraudis eximus. Solus erat Adam quando in paradiso constitutus est, solus erat & quando ad imaginem Dei factus est, sed non erat solus quando de paradiso eiectus est. Solus erat Dominus Iesus quando mundum redemit. Non enim legatus, neque nuntius, sed ipse Dominus solus saluum fecit populum suum: et si nunquam solus est ille, in quo pater est semper, unde & nos soli sumus, ut Dominus nobiscum sit. Huc usque Ambrosius.

Si tanta sunt bona cellae quae a patribus istis descripta sunt, si tanta secreta cubiculi emolumenta, insipientis hominis erit ad vitam spiritualem vocati, illud posthabere, & pro atriis publicis, & pro discursibus non necessariis commutare. Haec autem erga cellam obseruabis. Eam admitte, & in ea habita, quam tibi praelatus assignauerit, & de loco coenobij ubi posita sit, aut de amplitudine, aut claritate, aut alia quavis commoditate eius nequaquam solliciteris. Est enim quasi sepulchrum tuum, in quo, saeculo mortuus es, usque ad finem mortalis vitae, & initium immortalis vitae mansurus. Mortui autem de sepulchri qualitate, de eius amplitudine, aut angustia non curant. Et postquam in cella pulcherrima, & optime aedificata, per duos menses habitaueris, ita menti illa pulchritudo veterascit, & communis ac despicibilis fit, ac si omnino non subsisteret. Ad aedificationem quoque fratrum, & ad spiritum paupertatis, & ad seruandam pacem spectat, cellam quamcumque acceptare, & commodis eius non adherere. In cella tibi assignata, non superflua, non pretiosa, non curiosa habeas, ne ex illis sis a Bernardo fuggillaris, qui cellas non tam eremiticas quam aromaticas sibi construant, sed necessaria, & vilia, & pauperi accommodata recondas. Sit in ea lectus pauper, sella humilis, mensa ad libros componendos sufficiens, nuda & nullis tapetibus ornata, candelabrum vile, libri necessarii, imagines crucifixi & Beatae Virginis decentes, & quae modicis impensis habeantur. Vina vero, dulcissima, aut aliae res comestibiles, horrologia affabre facta, icones magni pretij, sedilium multitudo, & alia huiusmodi, quae superfluitate, aut curiositate aut vanitatem redolent, a cellis seruorum Dei penitus relegendae. In hac cella sic ut pauper & contemptor saeculi decet, ornata, manere assuescas. Nam ut scite quidam dixit: Cella continuata dulcescit, & male custodia taedium generat. Si in principio conuersionis tuae eam custodieris, erit postea tibi dilecta amica, & gratissimum solatium. Coge ergo te ipsum, ut in ea maneat, & sapienti quodam ac sancto dolo temetipsum decipe. Ad quid nunc sine necessitate cellam deseram? quid extra illam nisi nouitates, & verba otiosa & detractoria, vel ad minus consumptionem temporis, vel alia, quae me distrahant, inueniam? Nunc certe in ea manebo, post unam aut duas horas, nisi prius ab obedientia fuero vocatus, exibo. Nunc profecto voluntati meae ac leuitati meae in hoc nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies. Quantum enim apud me maneo, & ad vana non exeo, tantum diebus meorum adiicio. His verbis & aliis similibus tanquam vinculis suauissimis poteris te intra cellae ambitum continere. Si haec non sufficerent, iam te ipsum reprehende, & inscitiae tuae timore constringe. Volve animo Dorothei sententiam, quam modo subiecimus, ut ex illa tuum statum agnoscas, & quis affectus te ex cella exturbet, perideas. Alius item cum senem interrogasset, inquit, unde fieret quod sibi

Gen. 1. 3.

Rev. ad frat. de monte Dei ad mod.

Lib. 1. de imitatio- ne Christi. 20.

Io. 29. 18.

Dorothei. Doct. 12. Basil. de laudibus eremi.

A molestum esset in cella federe, accepit: Quia nondum prospexisti in futuram requiem, vel afflictionem. Si enim haec animo diligenter inspicias, & mediteris, etiam si cella tua vermes scaturiat, ut ad collum usque immergaris in illis, sustineres utique absque molestia, & vlla difficultate.

Eric autem tibi facillimum manere in cella, & suauissimum tecum commorari, si non deses, & otiosus, & dormituriens in ea resideas, sed semper vtiliter occuperis. Nunc ergo ora, nunc verò psalle, & precationes tuas debite persolue. Nunc libros spirituales sanctorum gesta, & historias Ecclesiasticas lege, nunc quibus incubuisti literis stude, & Theologiam, scripturam sacram, ac praecipue sanctos patres euolue, ut scientiam comparatam serues & prouehas. Nunc scribe, & scripta a te corrigere, nunc (si opus tibi fuerit) scripta aliorum transcribe, aut in compendium redige. Has studiosas actiones, & alias huiusmodi si a tui religiosi congruas, & tui necessitati accommodatas prudenter assume, nunc intermitte, nunc ad illas redi, & has cum illis intermiscere: ita vitae pars in cella consumpta non solum vilis erit, sed plena iucunditatis & suauitatis exister. Et quia extrema fugienda sunt, & non ad cellam quietem tantum, sed ad laborem & obedientiae opera vocatus es, ita cellam diligas, ut nimium eius tranquillitatis non adhaereas, sed charitate aut obedientia vocante sine vlla mentis contradictione eam dimittas. Id enim faciens ingredieris, & egredieris, & tam in ingressu quam in egressu pascua inuenies. Erisque similis animalibus illis quae ibant, & reuertebantur, & tam in profectioe quam in reuersione splendebis & ardebis in similitudinem fulguris coruscantis. Haec namque, quae de amore cellae dicta sunt, non eo dicuntur, ut ab vili occupatione, & debito labore te subtrahas, sed ne contempta religiosa vita, post huius mundi distractiones & inanes curiositates abeas.

In cellam sic custoditam & in vsum sanctarum occupationum habitamam, quadrant optime illa illustrissima elogia a Basilio & Laurentio Iustiano descripta, quae iucundum erit audire. Basilius sic scribit: O cella spirituale prorsus habitaculum. Namque de superbis facis humiles, de gulosis sobrios, de crudelibus pios, de iracundis mites, de odiosis reddis in diuina charitate feruentis. Tu odiosae linguae fraenum, tu luxuriosis tenibus nitidae castitatis adhaes cingulum, tu facis ut leues quique ad gratuitatem redeant, ut iocosi scurrilicibus parcant, ut vaniloqui & procaces se sub distincta silentij censura castigent. Tu iuniorum ac vigiliarum nutrix, tu patientia & pacis perfectissimae custos, tu purissimae simplicitatis magistra, ac omnino fraudulentae duplicis ignara. Tu facis ut vagos quosque Christi catena coerceat, ut indisciplinati moribus a sua se prauitate compescant. Tu nosti homines ad perfectionis culmen euehete, atque ad consummatam sanctitatis fastigium sublimare. Tu facis, ut homo sit integer, atque rotundus, ac nulla a semetipso morum inaequalitate diuersus. Tu etiam facis lapidem quadrum construendae videlicet caelestis Ierusalem mœnibus aptum, qui nimirum non ex morum leuitate se versatilem praebet, sed fixus semper in sanctae religionis gratitudine consistat. Tu homines a semetipsis extraneos reddis, & prius vasa vitiorum resflorere virtutibus facis. Tu [nigra, sed formosa sicut tabernaculum Cedar, sicut pellis Salomonis.] Tu lauacrum tonfarum, tu sicut [piscina in Hesebon.] Oculi tui sicut columbae super riuos aquarum, quae lacte sunt lotae, & resident iuxta fluentia plenissima. Tu namque es speculum animarum, cuius contemplatione se

D

E

mens humana perspicaciter intuens, quod minus est, impleat: quod superfluum, reprimat: quod obliquum est, dirigat, quod deformis, componat. Tu nuptialis es thalamus, in quo sancti spiritus annulus tribuitur, & celesti sponso felix anima fœderatur. Recti diligunt te; & qui te fugiunt, veritatis luce priuati, quò gressus ponere debeant, non agnoscunt. Hæc quæ diximus, sunt verba Basilij. Laurentius verò Iustinianus sic ait: Nemo ad planum narrare sufficit cellæ præconia, quanta veniunt bona, quantaque per illam amoveantur incommoda. Est namque cella sponso reclinatorium, virtutum custos, tranquillitatis portus, additamentum pacis; medela vitiorum, contemplationis locus, tabernaculum fœderis, nuptialis thalamus, hortus irriguus, paradusus deliciarum, cœli ianua, schola scientiæ, conscientie cathedra, magistra silentij, & spiritualis scala, vsque ad polorum alta pertingens. In ea si quis absque torpore persistit, fugit lites, nescit odia, detractioni non vacat, temeraria iudicia minimè facit, abhorret otium, nec veretur mortem. Eia nunc Christi milites, qui vosmet Deo vouistis, & pro amore cœlestium cremi vastam solitudinem atque deserti antra incolitis, vt solitaria vitæ perfectionem apprehendere valeatis, cellulæ habitationem diligite, illam tenete, illam amplectimini, de ea, nisi urgente necessitate rationabili, seu corporis impellente infirmitate, vel fraterna suadente charitate, exire nolite. In ea sint vestra spiritualia delicia atque interna solatia. Ad ipsam, si contingat vos egredi, reuertimini quanto citius, ne detrimentum aliquod pertiamini, moram protelando ad publicum. Reuertimini; inquam, post iniunctum completumque exterioris operis ministerium, siue captatam subleuationem fragilitatis humanæ. E quidem si labore corpus attenuatum; si mens ex importunis fuerit tentationibus fatigata, tribulationibusque depressa, proculdubio in cellulæ secreto congruentem repetitis pacem.] Sic Laurentius Iustinianus. Si igitur cellam sine causa deseras, hæc omnia bona perdes; aridus, vanus, & distractus eris, si extra illam vanis & prophanis intendis. Nunquam (vt credo) vidisti aliquem vitum spirituales sanctitatis amatorem, qui non esset amicus cellæ, publici (in quantum poterat) declinator, silentij scætor. Si tu ultra id quod status tuus requirit, necessitas exigit, discursus amas, per atria domus, immò & per vicus & plateas ambulas, querens non quem diligit anima tua, sed quem cupit curiositas tua, & confabulationibus, & confabulationibus vanis occuparis, nec vit spiritualis efficietis, nec te sanctitatis amatorem ostendes. Quia mentis puritas in officina puritatis, nempe in cella, comparatur, & spiritus pacatus & quietus, non in foris, neque in negotijs sæcularibus, sed in loco rebus spiritualibus apto, nempe in cella, conquitur.

De studio literarum.

CAPVT XI.

IN cella otium vitandum omnino est, quia hostis est vniuersarum virtutum: nec mansio in cella monemus, vt in ea desides & segnes, sed vt bene occupati & magis negotiosi, quam extra illam maneamus. Non otio, inquit Ambrosius, non somno merces paratur. Nullum opus dormientis est. Nullus fructus otij, immò magis dispendum. Orosius Elau amittit primatus benedictionem, quia maluit cibum acquirere, quam

A querere. Laboriosus Iacob apud vtrumque parentem inuenit gratiam.] Si ergo cellam incolimus, vt mercedem promereamur, & tractus colligamus, vt per durarios, in ea non otio vacandum est, sed honestis laboribus insistendum. Opera, quæ cellæ conueniunt, iam supra retulimus, ex quibus vnum, nempe literarum studium, ad hunc locum pertinet: quoniam post Missam summo mane celebratam, cui adolescentiores assistunt, statim, vt literis vacent, in cellam se recipiunt. Quin & ad sacerdotium promoti, nisi ad ministeria vocentur, aut orationem protegent, aut pensum horarum persoluant, literis vacant, vt munus suum, quod multam rerum cognitionem requirit, securè & fideliter obeant.

B Tu ergo ad literarum studia vocatus, & ab obedientia in addiscendis literis occupatus, rectam semper intentionem habe, & præstantissimum scopum, ad quem scientia dirigenda est, tuo labori præfige. Non discas, vt apud homines splendescas, non vt magister & bene literatus nomineris, non vt magnus habearis, non vt præcipua pulpita, & insignes cathedras occupes, non vt ad dignitates tui ordinis, vel prælationes Ecclesiasticas proueharis: quia hoc ingens vanitas est. Non discas, vt appetitui sciendatis facias, vt noua & subtilia scias, vt pulcherrimarum rerum cognitione tuum tantum intellectum repleas, quia hoc inanis curiositas est. Sed discas, vt Deo placeas, vt eius beneplacito, ac obedientie præscripto te accomodes, vt Deum magis cognoscendo, ardentius eum diligas, & feruentius illi seruias, vt idoneus minister Euangelij fias, & vt animas Christi sanguine redemptas, præcipue rudiores, & magis doctrinæ indigas, ad illum per bonam vitam ire compellas. Macula in omni panno fœda est, sed in pretiosissimo serico aut in mundissima bysso fœdior: sic præpostera intentio in omni humano opere mala est, sed in studio literarum nequior & intolerabilior. Quantum sit periculum eius, qui ad vanitatem studeat, docet sanctus Iob, dum ait: Panis eius in vtero ipsius vertetur in fel aspidum intrinsecus: diuitias, quas deuorauit, euomit, & de ventre illius extrahet eas Deus.]

C Scientia enim panis est, quo mentem nostram reficimus, qui in fel aspidum conuertitur, cum ad vanitatem aut ambitionem ordinatur. Eamque literatus euomit, cum ex inani & arido corde depromens, sine vlla vilitate audientium effundit. Et de ventre illius extrahitur, cum hominis insipientis labor sine præmio relinquatur: quia minimè a suo conditore probatur. Hunc quidem sensum Gregorius indicat, & simul pericula literatorum suum honorem quærentium declarat, sic scribens: Panis, Scripturæ sacræ intelligentia non inconuenienter accipitur, quæ mentem reficit, eique boni operis vires præbet, & plerumque hypocrita etiam sacri eloquij eruditum mysterijs studet: non tamen vt ex eisdem viuatur, sed vt ceteris hominibus quam sit doctus appareat. Panis eius in vtero illius in fel aspidum intrinsecus vertetur: quia dum de sacræ legis scientia gloriatur, vitæ potum conuertit sibi in veneni poculum, & tepidus moritur, vnde ad vitæ erudite videbatur. Neque hoc autem inconuenienter accipitur, quod nonnullam hypocrita, dum doctrinæ verbo ad ostensionem studet, diuino iudicio excatus, hoc ipsum verbum præuè intelligit, quod malè querit.

D Studia verò literarum non iam ex vanitate, sed ex sola curiositate suscepta, Hugo Victorinus inutilia & noxia vocat, & quis sit eorum fructus, exponit in hæc verba: Et vt apertius adhuc agnoscas, quam infuctuosa, immò quam perniciofa sint studia hæc, animos non solum ad cognoscendam verita-

tem

Laurent.
Iustin.
de
vita
sol.
lit. c. 12.

Iob. 20.
14. 15.

Greg. 15.
mor. c. 6.

Hugo l. 2.
de vani-
ta mundi.
ad finem.

Amb. lib.
10. ep. 62.